

2011

PSYCHOLOGY Paper – II (Optional)

201101

मानसशास्त्र पत्रिका – II (वैकल्पिक)

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional (Essay) type

स्वरूप : पारंपारिक (वर्णनात्मक)

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

1) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.

उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.

2) Question No. 1 is **compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from **each Section**.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.

3) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.

उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

4) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.

ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

5) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.

नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.

6) Candidates should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.

उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

7) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.

कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

SEAL

1. Answer **any four** of the following questions :

खालीलपैकी **कोणत्याही चार** प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

101109	Describe the cognitive approach as the treatment of psychological disorders. मानसिक विकृतींच्या उपचारातील बोधात्मक दृष्टिकोनाचे वर्णन करा.	10
(b)	Define prejudice. Explain the origins (causes) of prejudice. पूर्वग्रहाची व्याख्या लिहा. पूर्वग्रहाची उगमस्थाने (कारणे) स्पष्ट करा.	10
(c)	Describe psychological consequences of population explosion and high population density. लोकसंख्या विस्फोट आणि उच्च लोकसंख्येच्या घनतेमुळे निर्माण होणाऱ्या मानसशास्त्रीय परिणामांचे वर्णन करा.	10
(d)	Write in detail on rehabilitation of HIV/AIDS victims. एच.आय.व्ही/एडसग्रस्तांचे पुनर्वसन याविषयी सविस्तर लिहा.	10
(e)	Illustrate the concept of psychological counselling of defence personnel and police personnel. पोलीस कर्मचारी आणि संरक्षणदलातील कर्मचाऱ्यांचे मानसशास्त्रीय समुपदेशन ही संकल्पना स्पष्ट करा.	10

SECTION – A

विभाग – अ

2. Answer the following sub-questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Describe the types of psychological tests. मानसशास्त्रीय चाचण्यांच्या प्रकारांचे वर्णन करा.	15
(b)	Illustrate personality disorders and substance abuse disorders. व्यक्तिमत्त्व विकृती आणि द्रव्य उपयोग विकृती स्पष्ट करा.	10
(c)	Define community psychology. Describe the nature and scope of community psychology. समुदाय मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. समुदाय मानसशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्तीचे वर्णन करा.	15

3. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	What is psychological test ? Describe the basic requirements (characteristics) of psychological test. मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे काय ? मानसशास्त्रीय चाचणीच्या मूलभूत आवश्यकतांचे (वैशिष्ट्यांचे) वर्णन करा.	15
(b)	Describe the concept of mental health and well-being. मानसिक आरोग्य आणि कल्याण या संकल्पना स्पष्ट करा.	10
(c)	Illustrate the role of community psychologists in social change. सामाजिक बदलातील समुदाय मानसशास्त्राची भूमिका स्पष्ट करा.	15

SECTION – B

विभाग – ब

4. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Write in detail on vocational guidance and career counselling. 15
व्यावसायिक मार्गदर्शन आणि करिअर (जीवनमार्ग) समुपदेशन यावर सविस्तर लिहा.
- (b) Describe the scope and limitations of distance learning process through IT and mass media. 15
माहिती तंत्रज्ञान आणि प्रसार माध्यमांद्वारे दूर अध्ययन प्रक्रियेची व्याप्ती आणि मर्यादांचे वर्णन करा.
- (c) Explain the ways of reducing prejudice. 10
पूर्वग्रह कमी करण्याचे मार्ग स्पष्ट करा.

5. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the value education and personality development of students. 15
विद्यार्थ्यांच्या मूल्य शिक्षण आणि व्यक्तिमत्व विकासाचे वर्णन करा.
- (b) Explain the psychological consequences of recent advancements in IT. 15
माहिती तंत्रज्ञानातील अद्ययावत प्रगतीमुळे झालेले मानसशास्त्रीय परिणाम स्पष्ट करा.
- (c) Illustrate the problem of intergroup conflicts due to caste, class, religion and language discrimination. 10
जात, वर्ग, धर्म आणि भाषा भेदभावामुळे निर्माण झालेल्या समूहांतर्गत संघर्षाची समस्या स्पष्ट करा.

SECTION – C

विभाग – क

6. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define work motivation. Describe the expectancy theory of work motivation. 10
कार्य प्रेरणेची व्याख्या लिहा. कार्य प्रेरणेच्या अपेक्षा सिद्धांताचे वर्णन करा.
- (b) Explain the psychological factors in consumer buying behaviour. 10
ग्राहक क्रय वर्तनातील मानसशास्त्रीय घटक स्पष्ट करा.
- (c) Illustrate the role of psychology in the military services. 10
सैनिकी सेवांमधील मानसशास्त्राची भूमिका स्पष्ट करा.
- (d) Define entrepreneurship. Describe how motivating and training people to take up entrepreneurial role. 10
उद्योजकतेची व्याख्या लिहा. उद्योजकता भूमिका स्विकारण्यासाठी व्यक्तींना प्रेरणा आणि प्रशिक्षण कसे दिले जाते याचे वर्णन करा.

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Describe in brief various approaches of leadership. नेतृत्वाच्या विविध दृष्टिकोनांचे थोडक्यात वर्णन करा.	10
(b)	Explain psychological appeal and factors affecting advertising effectiveness. जाहिरात परिणामकारकतेवर प्रभाव टाकणारे घटक आणि मानसशास्त्रीय आवाहन स्पष्ट करा.	10
(c)	Illustrate the psychological aspects of riot management. दंगलग्रस्तांच्या व्यवस्थापनातील मानसशास्त्रीय घटक विषद करा.	10
(d)	Describe the concept of promoting entrepreneurship among women. महिलांमधिल उद्योजकतेला उत्तेजन देणे या संकल्पनेचे वर्णन करा.	10

SECTION – D

विभाग – ड

8. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Illustrate the role of psychologists in prevention programmes and in promotion of well-being. कल्याणवृद्धीतील आणि प्रतिबंधन कार्यक्रमातील मानसशास्त्रज्ञांची भूमिका स्पष्ट करा.	10
(b)	Describe the concept of “Disadvantaged and socially deprived”. “सामाजिकदृष्ट्या वंचित आणि प्रतिकूल परिस्थितीत राहणारे” या संकल्पनांचे वर्णन करा.	15
(c)	Define stress. Write the causes of stress. ताणाची व्याख्या लिहा. ताणाची कारणे.	15

9. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Explain the concept of criminal behaviour and violence. गुन्हेगारीचे वर्तन आणि हिंसा या संकल्पना स्पष्ट करा.	10
(b)	Describe the intervention strategies for development of socially disadvantaged. सामाजिकदृष्ट्या वंचितांच्या विकासासाठीच्या आंतरनिरसनाच्या युक्त्यांचे वर्णन करा.	15
(c)	Explain the role of motivation in improving sports performance. खेळांतील निष्पादन सुधारण्यातील प्रेरणेची भूमिका स्पष्ट करा.	15